

2023 – УЛУУСКА ҮЙҮКТАБЫЛ СЫЛА

Чурапчы улууңугар тобо Үйүктабыл сыла биллэрилиинэ?

Бу үйүктияга улуул
байылыгы Степан Саргыдаев
корбуудур:

Дойдубут Барсандыко
Владимир Путин педагог уонна
истибадынык, Иштархаммит.
Мания сыйныры тутан эттэхээ, учуу-
талга, улз дьюнугар, улээр, ону
ташынан биллигити буола турар
байыланнай операция юнингэр
үйүктабыллаах сыйман башар
буютустаах дин сийт-санат-
тан биллэрибит.

Биллигити үйээр овогорбут
медиа эйтээр олорон, элбөх
кундуулар өрүүлүр, онтон
сыйланы, сенф-майын сатары-
ныятахасар, Уолсбайлан, олох
өйлөбүлүр уларында. Уруку кур-
дук учучуталы, улахан киинин
үйүктүүр, дин сүттэ, патрио-

тический ой-санас да сапыкы-
ра. Онон бу ей-санас уларын-
ыгар улээндүктит.

Үйүктимит ишин улээндүктэн
тээдээ. Муус-мас кийлэрин-
титэн саадалан, ынах-сүйнү
коруутугар, булка-алка тиши.
Мания ээл-дээл сыйнинас-
пакка, сахалын иштэлбүтгэр,
улээр-хамнааска үйүктабыллаах-
тык сыйнинанын башар буслуух-
таах. Улээр көхтөөхтүк ылсан,
учутэй кордерууларын сийнинх-
тээхигит.

Байыланнай операција биш
дойдудаахтэрбүт – Чурапчыбыт
үйүчтэр, ону ташынан Бүтүн
Арасыныа хөрсүн уолгутара
ытык изэттерин толоро сыйнаны-
лар. Киннээрэг бийниги, мания
халыбийттар, үйүктабыллаахтык
сыйнинанынхтаахыт. Дой-

дубут тууңгар олохторон толук
ууран турал кийрсэр дьюммутун
хайван да ытыктан, холобур
оюгостон копсизхэхтит, патри-
оттуу тыгыммытын унгунна-
рыхтаахыт.

Елена МАКАРИНСКАЯ.

СИТИИНИ

“САНА ОЛОХ” – “Сыл бастын ханыата”

Бечээт күнүү қорсо, үрдүүк салалтабыт – “Саха-
бечээт” тэрилгээти сыйни айын ороспүүбүлүү 33
улууңун эрэдээксийэлэрин ортотугар “Медиа-ли-
дер” дин куонкуруу ынтар.

Чурапчыбыт ханыата кинн
улуустарга кылайлан, “Сыл бастын
ханыата” авыттылла. Ону ташынан
килабыттай эрэдээктэрдэргэ
“Медиалидер” дин анал аякка
Елена Макаринская 2-с миңстэнин
ылвары сийтисээ.

Бу кыныны, бастын турал, “B8. Медиакомплекс” кыт-
тыбыт түмүгэ буолар. Былтырын күпүн тутар ыттан ыам-
ынтар дээр Елена Макаринская
“Сахабечээт” хамаандаты-
гар кириэн, уөрөн аасыгта. Хамаандада
үчүүгэй кордеруулээж
Хангалас, Уенэц Дээдэг уонна
Чурапчы улуустарга кийрбүтгэрээ.
Ороспүүбүлүү “Саха” ИКИХ,
“Сахамедиа”, “Ил түмэн” ханыат,
“Кэсит” овоо ханыата курдук
улахан хамаандалары кытта
кириэн, бырайылак сурубан, Ил
Дархан иннегэр кемүүсээбүт-
тэр уонна кылайылаах тахсан,
Иштархаммит.

Бу уөрөн юнингэр кураторбыт
Калужской уобаластан “Макме-
дия” издательство салайыгтыа
Евгений Сергин хас бирирнибии-
тин кытта улээспитээ.

бийнээ ханыапыт дизайнын,
матырыбаалын, социальнын
ситиммитин түпсарынга
зәбжүү сүбөнүн биөрбүт. Ол
тумутээр бу “Сыл бастын
ханыата” буулдубут.

“Ханыапыт суруутта,
саафыт, телеграммит
атын улуустарга холо-
бур буоларо, – дин
генералын дираэктэр-
бүт Нуургужина Михаил-
ловна Стручкова баштотоо.

Бу сыйла ханыапыт суруутуу-
тар, 100 биргүйнан сурууттары-
быт Полиция отделынтар, “Ульбака”,
“Чуордантчык”, “Мигил”,
“Түлдүүчтөөн” уонна “Кэсит”
уунаашинарга улахан маҳталбы-
тын тиэрдэбүт. Инициитин да
бийрэг улээндүххит дин эрэни-
бүт.

Улууе байылыга бечээт
эйгэтийн үлээндүхтэрийн кытта
корустээ

Степан Саргыдаев: Биди-
гийн информационный сөрүн бара-
турар юнингэр ордук боломто-

лоох буоларбыт ирдэнэр. Дьюм-
мутугар-сэргбүтгигэр кырдык-
таах информациин тиэрдүнгээ,
үүрүгү-харалы арааралларын
энгиги, улуусуп бочоотын үлээндүхтээр,
тохуу күүс буулдоохтаахыт,
– дин эттээ.

Инициитин узуус байылы-
тын кытта биш бываланаах-
тык улэлинирэг дин үлээндүхтээр
сөнгистүлээр.

«Сана олох» ханыат «Сыл
бастын ханыата» буулдуулан-
кылжитиби эзэрдээж турал, ба-
ралыртар эзэрдэс суругу, сибэ-
ки дьюрбетүн болох ууна.

Анна ЗАХАРОВА.

ҮЙҮТҮҮК

Улуу Кудаңсааң анаммыт пааматыннык туруорулла- рын бирииигин дуо?

Быттыл Чурапчы ишенилиэг тэриллибүтээ 375 сыйни
туолар. Бу улахан үбүлүйдээх сыйла анаан араас
ташынан тэрээншийэр, угус оруттээх үлэ-хамнаас
былааннан ытыллындаа.

Оноо бэлэмзинэн, СО Бырабыытальстыбатын бэрэсээдээтэ-
лийн бастакы солбубатын Дмитрий Садовников бэрэсээдээтээлээх
ороспүүбүлүүтээзианын хамынайын тэрэллибүтээ. Кинн бу күпүн Чу-
рапчыга хээс сыйдан манижах түнүлмүүт улахан муньзын тэрэл-
либүтээ. Оноо улуустаацы култуура управленинтын үлээндүхтээр “Көнж-
еки үйчтэрбүт” улуустаарал устурулганы динтийн никороттийнур,
үйэтгээ “турдуунар” дин салаваттай боогтууруускан улуус дылдатын
тууңгар түрүүлсүүт, номохко кийрбүт кийнбүтгигэр. Улуу Кудаңсааң анаммыт
пааматынныгы онтортор түрүүрээр кийлэрбүтгээрээ. Бидинин паама-
тыннык барылын ягорууга, миңстин бываарынга үлэ ынтындар.
Манижах улуусупт динноо Улуу Кудаңсааң анаммыт пааматыннык
туруутун хайдах ыншалларын, тухо санааллахтарын, бу быреялагы
өйүүлүр дуо? дин ынтындын уоскүүр.

Оноо дин салаватын билээр, “Улуу Кудаңсааң дин кийн”, “Пат-
риот, Аяа байылык байытылан биллигит дуо”, “Улуу Кудаңсааң аял
анал сүтүрүүү баштээ хайдах огноонуулуп сабуй?” одаа итчинээ
түнүлмүүт аямын ыйытынга хоруудууларын кордостубүт.

Андрей Герасимович Собакин, Чурапчы изинчиинги олох-
тобоо.

Улуу Кудаңсаа, история копсизинэн, 1550-1650 с. Түбээ үрэх
зигэр тороон-үсүсүэн, олорон аасыттагаа уаа ууңун байытынга буолар.
Кинн байылык байытынан үтүү орүтээ булгуруубат ойдообор-сан-
алаацаар, дынтуу түмүр дьюзүрвээсар сыйтар. Улуу Кудаңсаа дынгүүхэстик
тороон-үсүсүэн аасыттагаа исторический личность буолар. Аяа ууңун
байытынан байытынан билитобин. Улуу Кудаңсаа ульуордаах, Бот-
отур Уус, Боло Күүлэжээн сыйдааннара буолабыт. П.А. Обуунускан
Улуу Кудаңсаа айынтынан улуу кийн буоларын, кийн уонна айылда
бытсыслат сиймийн обидоттүү буолар. Айынтындын ырчиг реализм,
мифология уонна фантастика байытынан ылтынаар. Чурапчы изинчиин-
ги кийбүлээр кийннэгэр улуу кийнбүтгээр сүтүрүүз, пааматыннык
түтүлүүтүн билитобин.

Мария Дмитриевна Монастырева, башан үлээндүхтээ.

Боогтууруускан улууңугар 16-с үйээр тороон-үсүсүэн аасыттагаа
киннэлэххитийн чурапчылар умнуу сухохтаахыт. Модун сашетынан
сохторор, саха кийнтийн кылдын, ойо-санаат дахсунун корпорор сы-
тын уобарас. Чурапчы паеснонарийн.

Билитгээ юмгээ сүлтатаа тухажын дийтээхээ, «Если ты вы-
стрелишь в прошлое из пистолета, будущее выстрелит в тебя из пуш-
ки» динэ Расул Гамзатов боргын энгээ баар. Кинн байтоти тордун,
саха омуу олоо үаамынтын, историчитишилэхээх уонна омуу
байытынан симэлгийбүт наадытын гар юнгээр ырчигчид гар түрэнж-
тээх.

Чурапчылар торгүүлүүтүгээр барыбытгын баар кийн – Уот Айах
Кудаңсаа. Ыччапыт оноо хайдаан да билитэн наада. Норуутун олдүүттэн
хас эмз тогул байнаабыт Кудаңсаа уобарын Ийн дойдуга бэршилжүүлэх
буолуу кылаан чытчаалаа диххээ соп. Норуутун дойдутун тууңгар тү-
рүүлүүттэй кийнбүтгээ. Аяа байылык байытынан корон, билитгээ
салаацтылар, байылыктар кинн түнүнан илгэн-тогон билитжүүлэх.

Саха номохор кийрбүт кийн дынг чахчы олоро салдыбыта бил-
лэр. Омоюйтсон, Элэйтэн саадалан Тыгын Дархан, Батас Мондуксан,
Улуу Кудаңсаа – бары историческая личностар. Улуу Кудаңсааны кыра-
мылаастай саадалан билитиинээрээ, уорэтгээ саадалыахаа баар. Онууха
сүлтатаа турал, дираянник хорутаа, билитгэтийн кийн кытта ханылын ту-
тан обидотон бэрэдэххээ, ыччаттарбытгын кийн туттар санаа ускуурэ-
саарбахтамат.

Сүтүрүүү баштээни огороон түрүүрээ олохтоохтук үортийнин
ивада. Билитгээ ытых дьюммут, кырдынбаастарбыт, оюу сэргээ увонай-
дарбыт, бас-кос дьюммут хайдах санаалынларын билүүхээ наада.
Судургү уобарас буолбатас. Билитгээ оттүтгэн порют, дойдү тууңгар тү-
рүүлүүтүн, ихэс оттүтгэн моккуур, ширээн символа буолуун соп.

Болын огоонуулар буоллагына, ынсалбакса, анал идээс дин
хамынхарынан олохтоох дин, хамынхай тайлан огороор буоллар,
дин ишилэххит.

Дмитрий Попов, “Олонгхө” дынгийн салайыччынтаа.

Өссе аасыттагаа үйээр билитгээ буулдууахыт, ууңтал, фронтожик
поэт Гаврил Дмитриевич Ефимов “Улуу Кудаңсаа – бийнги, чурапчы-
лар торгүүлүүтүгээр буолар” динэн этгээ түрар. Сэйэн Боло, Ондоруускан
Сабын курдук, улахан этнографтар, ууңталындар дынгүүхэстик ол-
орон аасыттагаа бийнхэндээ ыраатга. Онон кивини Боттууруускан улуус торгүүчтүүн
үйээр үрдүү аятын үйээнтээн, юлэр колуен ыччаты патриотическ
ойго-санаатуа нийтийнээ бүрүү тиэрхүүт буулууда. Онон бийнги,
Боттур Уус ульуордаахаа, кинн азтыгар сүтүрүүц, Чурапчы изинчиин-
ги үбүлүйдээх сыйни көрсө, улуусупт кестүүлэхээ миңститигэр мон-
ументалын пааматыннык туруорулларын билитривибүү. Бу этийн-
ни, уоруун иин, Бырабыытальстыба бэрэсээдээтээлийн солбубаачы
Дмитрий Садовников уонна Чурапчы изинчиинги байылыгы Влади-
мир Сивцев бийүүлээрин билитривтээрээ. Оттон улуусупт байылыгы
Степан Саргыдаев дьюммутугар-сэргбүтгээр сүлтатын динтийн
өйдотон, кийнник бийниннэрээн, Боттур Уус торгүүчтүүн билэр
Аяа байылыктыгын, улуу кийнбүтгээр үйэлээх өйдөбүнүүк тура-
ны сонгообуулсан лаадар.

Быттархан тымнылаах саха динонун санынбат саргытын тууңгар,
олохторун-даахтаарын чигчээчээр, ойн-санаатын, кылдын уураан тур-
руулласыт, номохко кийрбүт улуу кийнбүтгээр пааматынныгы туруоруу
энгиги санаалыгын хайдайын? Онон улуусупт олохтоохторо, тус санаалыт-
ын үлэстгээгүйн түрүүтэй, ууңталын гар түрүүтэй гар билелт.

Анна ЗАХАРОВА.

ОБОЛОРБУТ СУРУЙАДЛАР

Тохеунальык 14-15 жүнгөрөнөр Чурагчы жөнүликтөр РФ физическогу культурунан туятуна, СӨ физкультура да уонга успеңдерка утүелэх үзүннөт, СӨ уэрзәннитин туятуна, Николай Петрович Федоров азтыгар 2007-2008 сыйлаах төрүүх оболорго ороспүүбүлүктөзүү волейболга анаңас турнир буолот ааста. Бастакы күнтөн сабагаади, түмүк тахсыар дисри кыттаачылары, төрийзеччилиги кытта корсөн көпсөттүм:

Волейболга анаңас турнир ытышынна

Ол күрдүк, күржеткини изилдөбүлүп күннөттөт, С.А.Новгородов азтылан Чурагчы орто оскуолатын физкультура да учуулалыг Владислав Крикшаповы кытта хөтөттөм.

- Бүгүнгү турнирга жөнүлдөлөр күннөттөттөрдөр?

- Бу күржеткини 20 жамалыда көлө. Мич үзүлүпкөн түхары, хыре сөзсөн кыттаачыларга багыт элбөх хемшага да кытта ишик. Элбөх хемшага баштара волейбол сайдан эркөн туюнтуур.

Чурагчы учуулуптага улесаа, 4 жамалыда көлөрдэ - 2 уолаттар уотын 2 күржеттор хамаацшадарра. Бу С.А.Новгородов патшан Чурагчы орто оскуолатын уонна Д.П.Көркүн азтыган Чурагчы таңбы ыспартылыбынай оскуола уордиганындуру халбонон кипрдиш.

Хайсалас, Флуюсум, Уолес Булүү, Талгата, Амма, Уус Алдан, Дыккуусыкай күрөт никкү хамаандатада көлөнүлөр.

- Маликкөн оонтуулатыр эразынтымда сыйланыбүттөрдө ачы?

- Уруккөн сыйланырда ытыллар да буолладыны, азбайык хамаандада көлөр эт. Бигилтүн тэргөн көрдөхө, түргирбүт географиянда лаппа көнгөтэ. Итилтэн үоробит. Оюн, былыштыттай энде, тиршээрээр систематика субъекттөн бөрөн, сийл азы үгсюү кубулутаңындырылтындырылтыбыт.

- Волейболист баштарын түнгизинин жаңадынны? Эбтөр баштарында эрэ гимназия?

- Сороктор эзилоронко, волейбол интелигенция, бийдоо ынчоопузулуп баштар. Баштарын түрлөр, талкуйшүүр буолукса уонна күнүкүү шарыкстанында ганаа. Холобур, бийлигэ бишитти орто оскуола да пролбоду саргылар, дайрэхтакар оба элбээт. Тирекинбүт Семен Юриевич Третьяков көлисүйттөн ыло, элбөх оба волейболиста сурялтарын дайрэхтакар булаад.

- Кыттаачыларга эзбек баштарын тиэрдөбүт?

- Манас! Кыннадаң айналып, улустарын, ороспүүбүлүкпөржин чиңгиз күмүккүүр үрдүх төмөнкү

Республиканский турнир
по волейболу среди учащихся школы
Николая Петровича Фёдорова

запланирован на 2023 год в честь 100-летия со дня рождения Николая Петровича Фёдорова, работника физической культуры и спорта Республики Тыва.

Цель турнира: выявление и поддержание интереса учащихся к занятиям физической культурой и спортом, формирование здорового образа жизни.

Место проведения: гимназия № 1 г. Кызыла, ул. Красноярская, 10.

Время проведения: 2023 год, 20-21 октября.

Участники: учащиеся 1-11 классов гимназии № 1 г. Кызыла.

Одним из главных целей турнира является выявление и поддержание интереса учащихся к занятиям физической культурой и спортом, формирование здорового образа жизни.

Место проведения: гимназия № 1 г. Кызыла, ул. Красноярская, 10.

Время проведения: 2023 год, 20-21 октября.

Участники: учащиеся 1-11 классов гимназии № 1 г. Кызыла.

Одним из главных целей турнира является выявление и поддержание интереса учащихся к занятиям физической культурой и спортом, формирование здорового образа жизни.

Место проведения: гимназия № 1 г. Кызыла, ул. Красноярская, 10.

Время проведения: 2023 год, 20-21 октября.

Участники: учащиеся 1-11 классов гимназии № 1 г. Кызыла.

Одним из главных целей турнира является выявление и поддержание интереса учащихся к занятиям физической культурой и спортом, формирование здорового образа жизни.

Место проведения: гимназия № 1 г. Кызыла, ул. Красноярская, 10.

Время проведения: 2023 год, 20-21 октября.

Участники: учащиеся 1-11 классов гимназии № 1 г. Кызыла.

Одним из главных целей турнира является выявление и поддержание интереса учащихся к занятиям физической культурой и спортом, формирование здорового образа жизни.

Место проведения: гимназия № 1 г. Кызыла, ул. Красноярская, 10.

Время проведения: 2023 год, 20-21 октября.

Участники: учащиеся 1-11 классов гимназии № 1 г. Кызыла.

Одним из главных целей турнира является выявление и поддержание интереса учащихся к занятиям физической культурой и спортом, формирование здорового образа жизни.

Место проведения: гимназия № 1 г. Кызыла, ул. Красноярская, 10.

Время проведения: 2023 год, 20-21 октября.

Участники: учащиеся 1-11 классов гимназии № 1 г. Кызыла.

Одним из главных целей турнира является выявление и поддержание интереса учащихся к занятиям физической культурой и спортом, формирование здорового образа жизни.

Место проведения: гимназия № 1 г. Кызыла, ул. Красноярская, 10.

Время проведения: 2023 год, 20-21 октября.

Участники: учащиеся 1-11 классов гимназии № 1 г. Кызыла.

Одним из главных целей турнира является выявление и поддержание интереса учащихся к занятиям физической культурой и спортом, формирование здорового образа жизни.

Место проведения: гимназия № 1 г. Кызыла, ул. Красноярская, 10.

Время проведения: 2023 год, 20-21 октября.

Участники: учащиеся 1-11 классов гимназии № 1 г. Кызыла.

Одним из главных целей турнира является выявление и поддержание интереса учащихся к занятиям физической культурой и спортом, формирование здорового образа жизни.

Место проведения: гимназия № 1 г. Кызыла, ул. Красноярская, 10.

Время проведения: 2023 год, 20-21 октября.

Участники: учащиеся 1-11 классов гимназии № 1 г. Кызыла.

Одним из главных целей турнира является выявление и поддержание интереса учащихся к занятиям физической культурой и спортом, формирование здорового образа жизни.

Место проведения: гимназия № 1 г. Кызыла, ул. Красноярская, 10.

Время проведения: 2023 год, 20-21 октября.

Участники: учащиеся 1-11 классов гимназии № 1 г. Кызыла.

Одним из главных целей турнира является выявление и поддержание интереса учащихся к занятиям физической культурой и спортом, формирование здорового образа жизни.

Место проведения: гимназия № 1 г. Кызыла, ул. Красноярская, 10.

Время проведения: 2023 год, 20-21 октября.

Участники: учащиеся 1-11 классов гимназии № 1 г. Кызыла.

Одним из главных целей турнира является выявление и поддержание интереса учащихся к занятиям физической культурой и спортом, формирование здорового образа жизни.

Место проведения: гимназия № 1 г. Кызыла, ул. Красноярская, 10.

Время проведения: 2023 год, 20-21 октября.

Участники: учащиеся 1-11 классов гимназии № 1 г. Кызыла.

Одним из главных целей турнира является выявление и поддержание интереса учащихся к занятиям физической культурой и спортом, формирование здорового образа жизни.

Место проведения: гимназия № 1 г. Кызыла, ул. Красноярская, 10.

Время проведения: 2023 год, 20-21 октября.

Участники: учащиеся 1-11 классов гимназии № 1 г. Кызыла.

Одним из главных целей турнира является выявление и поддержание интереса учащихся к занятиям физической культурой и спортом, формирование здорового образа жизни.

Место проведения: гимназия № 1 г. Кызыла, ул. Красноярская, 10.

Время проведения: 2023 год, 20-21 октября.

Участники: учащиеся 1-11 классов гимназии № 1 г. Кызыла.

Одним из главных целей турнира является выявление и поддержание интереса учащихся к занятиям физической культуры и спорта, формирование здорового образа жизни.

Место проведения: гимназия № 1 г. Кызыла, ул. Красноярская, 10.

Время проведения: 2023 год, 20-21 октября.

Участники: учащиеся 1-11 классов гимназии № 1 г. Кызыла.

Одним из главных целей турнира является выявление и поддержание интереса учащихся к занятиям физической культуры и спорта, формирование здорового образа жизни.

Место проведения: гимназия № 1 г. Кызыла, ул. Красноярская, 10.

Время проведения: 2023 год, 20-21 октября.

Участники: учащиеся 1-11 классов гимназии № 1 г. Кызыла.

Одним из главных целей турнира является выявление и поддержание интереса учащихся к занятиям физической культуры и спорта, формирование здорового образа жизни.

Место проведения: гимназия № 1 г. Кызыла, ул. Красноярская, 10.

Время проведения: 2023 год, 20-21 октября.

Участники: учащиеся 1-11 классов гимназии № 1 г. Кызыла.

Одним из главных целей турнира является выявление и поддержание интереса учащихся к занятиям физической культуры и спорта, формирование здорового образа жизни.

Место проведения: гимназия № 1 г. Кызыла, ул. Красноярская, 10.

Время проведения: 2023 год, 20-21 октября.

Участники: учащиеся 1-11 классов гимназии № 1 г. Кызыла.

Одним из главных целей турнира является выявление и поддержание интереса учащихся к занятиям физической культуры и спорта, формирование здорового образа жизни.

Место проведения: гимназия № 1 г. Кызыла, ул. Красноярская, 10.

Время проведения: 2023 год, 20-21 октября.

Участники: учащиеся 1-11 классов гимназии № 1 г. Кызыла.

Одним из главных целей турнира является выявление и поддержание интереса учащихся к занятиям физической культуры и спорта, формирование здорового образа жизни.

Место проведения: гимназия № 1 г. Кызыла, ул. Красноярская, 10.

Время проведения: 2023 год, 20-21 октября.

Участники: учащиеся 1-11 классов гимназии № 1 г. Кызыла.

Одним из главных целей турнира является выявление и поддержание интереса учащихся к занятиям физической культуры и спорта, формирование здорового образа жизни.

Место проведения: гимназия № 1 г. Кызыла, ул. Красноярская, 10.

Время проведения: 2023 год, 20-21 октября.

Участники: учащиеся 1-11 классов гимназии № 1 г. Кызыла.

Одним из главных целей турнира является выявление и поддержание интереса учащихся к занятиям физической культуры и спорта, формирование здорового образа жизни.

Место проведения: гимназия № 1 г. Кызыла, ул. Красноярская, 10.

Время проведения: 2023 год, 20-21 октября.

Участники: учащиеся 1-11 классов гимназии № 1 г. Кызыла.

СЫННЬАЛАННА

«Сказорд: тылтан тылла тиңарыла, тағы оозын, уюх» Зоя Васильева кинокритиктесін ызылышына

Ханыят 51 №-тэр тахсыйбыт сканворд энгизэлтэй: Туруурту: ыралтаа, аягатах, отон, огнонук, туос, оғт, ишамалат, сурт, батас, чазмий, амтани, куут, ахаал, өдлий, алта, шам, юрт, этэ, им, сээ. Сынтынры: бынах, олахтоох, ныара, сибюс, суба, малчаха, тук, авх, куурка, ытана, тэс, лавмы, ала, үтэ, пантия, тийс, кынчым, ыланэр, эмис.

ИНФОГРАФИКА

ПРОФИЛАКТИКА ОБМОРОЖЕНИЙ

В нородную погоду на улицу следует выходить в свободной многослойной одежде. Например, надевать пальто, под него два свитера либо куртку, две пары носков — так воздух сухим теплом, имеющим массу, способен одеяни

**Прячтесь от ветра –
вероятность обморожения
на ветру значительно выше**

Обувь всегда должна быть свободной и сухой. Не снимайте на морозе обувь с обмерзшими ногами — они распухнут и вы не сможете снова надеть обувь.

Как только почувствуете, что ваши руки либо ноги начали мерзнуть, тут же начните их разминать, зайдите в любое теплое место (магазин, кафе, подъезд) для согревания и осмотра потенциально опасных узлининах, для обморожения мест

Не курите на морозе - курение уменьшает периферийную широколинейную и диагональную чувствительность.

Отпуская ребенка гулять в мороз на улицу помните, что яму желательно находить 15-20 минут возвращаться в тепло и согреваться

КЭРИЭСТЭБИЛ

Күншү балтый Илларионова
Мария Дмитриевна бу дылда,
төксүннүй ый 1 күнүгээр олохтон
түорешбайта 40 хонуга тулуда.

Маалыс 1952 сыллаахха сэтийн II күнүргөр Ольуулуннан Дмитрий, Александра Седатышевтариңа тордус оғонон күн сирин көрбүтээ. Ольуулуннан орто оскууланы бутэрэн, ер сыллаарга "Карл Маркс" союзоска сүнүү көрөөччүнэн үзүүлэббитээ. Кийинчи социальны тариттээ Урзых Күорээ аныллыбыт кырдаабастар дынылэрнегэр, сабыллыар дизэри, үзүүлэббитээ. Улз ботрооиз буолбута. 1973 сыллаахха Афанасий Прокопьевич Илларионов дүйн мусуккан уерхтааж уолга юргэн таҳсан, 4 оболоммуттара. Зәйбиз сизи тапталлаах эбтээ буолар дылуу бистэгээ. Магадан да шатар Тобольск

Кини сырдык мөссүонун мэлди өйдүү-саныы сыйдышыабым

Дыккуусаңдааңы педүнүстүүтү бүтәрээ, унчайан иштөөнүүнүн, социалдык үзүүлгүнүн үзүлүп. 2000 с. ынал булсан, 3 оболонон, билгигин курракка олородотор. Иккяч уол Прокопий орто анал үөрөхтөөн, тыя ханаабыстыбатынан дарыктанып, урбанийтын. Кини дарыкташып, Улут Күннөөгө төмөнгө атахтарыгар түруортаат. Элбөх оюо тапталлаах нийтээ, элбөх сизн эбэтг, хара елуюу, аныры сизниэрин корсүйэл, күн сирингэр нийз-эбз аналын чистээхтик толорон барда. Тапталлаах нийзлэрийн, элбэжэс эблэзрин оюолоро, сизнүүрэ автата түруоктара дисэн эркүйн курдук зорчылбай.

З облоох, Үрэх Күорбэй дайгударыгар олороллор. Үнүс кыныс Лариса билээр идэлзэх, З облоох, куоракка олорор. Кыра уол Афинасий повар уөрхтэх, кыныс облоох.

Балтым Маатыс төрөнгүүтээрин курдук сүрээх үзүүнт, 4 овону ингээн, үерэлтийн, үлээнийн онгорон

Эрэйронт.

Тагталлаах балтым, төрөбүт сириг буора сымналас тэлэх, сылаас сурьжан буолтуун...

Эдьнийн Нина Николаевна Попова – Сергеева, эсрий юмны өвчтө, ул ботэрээно.

Күнди абааччылар

Унгэй союуннаах эзтэр кини
богсомтотун тардэр түгэни
корбут, истибит, билбит буоллахжытын
бийнэхэз **ТИМЕРИН**
отыскалилак, видеогалах буоллацьын асса ордук
Энгий союуннагрытын zavseleb@mail.ru
Энгий союуннагрытын zavseleb.com истибит.

Qulucmedia

